

Aan:
Ing. H. Lahuis
't Hoogje 5
9964 BD WEHE-DEN-HOORN

AFSCHRIFT

VERZONDEN 07 MEI 2010

Assen, 7 mei 2010
Ons kenmerk 18/BC/2010006249
Behandeld door de heer B.F. Potjer (0592) 36 53 95
Onderwerp: Versterking Openbaar Bestuur

Geachte heer Lahuis,

Op 1 maart 2010 stuurde u ons uw rapport "Project versterking openbaar bestuur", waarvoor wij u hartelijk danken. De provincie Drenthe is midden in een proces van bestuurlijke heroriëntatie. Onlangs hebben Provinciale Staten het document Provincie Nieuwe Stijl aangenomen, waarin onze visie op rollen, taken en samenwerking is weergegeven.

Wij hebben uw rapport doorgestuurd aan Provinciale Staten.

Hoogachtend,

Namens gedeputeerde staten van Drenthe,

B.F. Potjer,
hoofd Bestuur en Communicatie

Bijlage(n):
gbn/coll.

Project versterking openbaar bestuur

Voorwoord

Het project versterking openbaar bestuur gaat uit van de vorming van 4 nieuwe provincies over heel Nederland en een gemeentelijke herindeling naar gemeenten met minimaal 50.000 inwoners. Als voorbeeld wordt een herindeling uitgewerkt in de nieuwe provincie Noord-Nederland, bestaande uit de vier provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland (zonder Almere en Zeewolde), de WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland en de gemeente Steenwijkerland.

In een persbericht van 25 oktober 2006 heeft minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) J. Remkes aangegeven dat, op basis van het rapport 'Samenwerkend naar zelfstandigheid' van drs. H.B. Eenhoorn en drs. P.F. Rozenberg van 3 oktober 2006, gemeenten kleiner dan 20.000 inwoners zouden moeten herindelen. Voorts gaf het rapport aan dat gemeenten kleiner dan 50.000 inwoners onvoldoende massa hebben om toekomstige opgaven goed te kunnen vervullen. Op 17 januari 2007 heeft een commissie onder leiding van oud-premier Kok aan minister van BZK J. Remkes in haar rapport 'Advies Commissie Versterking Randstad' aangegeven, dat er in de Randstad een provinciale herindeling zou moeten plaatsvinden naar één nieuwe provincie. Deze provincie zou meer bestuurlijke slagkracht hebben en daarmee de internationale concurrentiepositie van de Randstad versterken. Tot slot heeft het toenmalige kabinet op 25 september 2009 negentien ambtelijke werkgroepen in het leven geroepen om 35 miljard euro per jaar te bezuinigen. Eén van deze werkgroepen, de werkgroep "Openbaar bestuur", onder voorzitterschap van drs. C.J. Kalden van Staatsbosbeheer, heeft al geluiden laten horen voorstander te zijn van een provinciale herindeling naar vier nieuwe provincies en voorstander te zijn van een landelijke gemeentelijke herindeling naar gemeenten met minimaal 50.000 inwoners.

Op 1 september 2009 is een voorloper van onderhavig rapport, het rapport "Herindelen Noord Nederland 2010-2050", met voorstellen om te komen tot een provinciale herindeling en een gemeentelijke herindeling naar nieuw te vormen gemeenten met minimaal 40.000 inwoners, voorgelegd aan het ministerie van BZK en haar minister, de regeringspartijen in de Tweede Kamer, de noordelijke vertegenwoordigers in de Tweede Kamer, het algemeen en dagelijks bestuur van de drie provincies Fryslân, Groningen en Drenthe, het algemeen en dagelijks bestuur van alle gemeenten in de drie provincies Fryslân, Groningen en Drenthe en vele maatschappelijk betrokken partijen. Ook het dagblad van het Noorden besteedde in haar krant van 8 september 2009 uitgebreid aandacht aan dit rapport (zie **bijlage 1**). Uit deze 'consultatie' kwamen onder andere de volgende geluiden naar voren:

- *De oproep van D66-leider Alexander Pechtold om een provinciale herindeling door te voeren evenals een gemeentelijk herindeling naar gemeenten met minimaal 50.000 inwoners.*
- *Een reactie van Gedeputeerde Galema van de provincie Fryslân d.d. 9 september 2009 (zie **bijlage 2**), waarin hij aangeeft dat het onderwerp herindeling in de provincie Fryslân uiterst actueel is. De provincie Fryslân heeft daartoe in dialoog met de gemeenten over de versterking van het Friese lokaal bestuur op 3 februari 2009 de notitie "Taakbewust, toekomstbestendig – versterking van de kwaliteit van het Friese lokaal bestuur in perspectief" vastgesteld. Het rapport is aan de schrijver toegezonden, zodat kennis genomen kan worden van de visie van de provincie Fryslân in het bestuurskrachtdebat.*

- Een reactie van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen d.d. 10 november 2009 (zie **bijlage 3**), waarin zij aangeeft dat ook de door hun nodig gedachte bestuurskracht niet in alle gevallen een gemeentelijke herindeling vereist, maar dat samenwerking mogelijk een oplossing kan zijn om de bestuurskracht voor de komende jaren te verzekeren. Tevens geeft zij daarbij aan dat de drie Noordelijke provincies samenwerken in het Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Er zijn volgens Gedeputeerde Staten geen plannen om in het Noorden tot een provinciale herindeling te komen.
- Een veelgehoorde wens vanuit gemeenten om bij een eventuele fusie meteen een gemeente met een minimale omvang van 50.000 inwoners tot stand te brengen.
- De oproep van de Partij van het Noorden in de provincie Groningen om een commissie in te stellen voor onderzoek naar één nieuwe noordelijke provincie.
- De actieve houding van VNO-NCW in de media om over te gaan tot één noordelijke provincie met gemeenten met minimaal 50.000 inwoners.
- De oproep van professor Elzinga om in plaats van het middenbestuur op te heffen de provincies in stand te laten, maar wel een schaalvergroting te ondersteunen.
- De wens van het bedrijfsleven in het DEAL-gebied om Delfzijl, Eemsum, Appingedam en Loppersum te laten fuseren tot één nieuwe gemeente.
- De oproep van oud-commissaris van de Koningin de heer Alders om de gemeenten in het DEAL gebied, Delfzijl, Eemsum, Appingedam en Loppersum samen te voegen.
- Het willen fuseren van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen tot een nieuwe gemeente.
- De discussie in Boarnsterhim zichzelf op te willen heffen.

Uit de reacties is gebleken dat veel gemeenteraden het rapport voor kennisgeving hebben aangenomen. Aangenomen mag worden dat gemeenteraden zich niet snel openlijk zullen uitspreken voorstander van gemeentelijke herindeling te zijn. Gemakkelijker is het zich uitspreken hiervan tegenstander te zijn. Desondanks heeft niet één gemeenteraad zich openlijk uitgesproken tegenstander van gemeentelijke herindeling te zijn.

Deze reacties en ontwikkeling in beeldvorming waren voor de schrijver aanleiding om een nieuw rapport "Project versterking openbaar bestuur" op te stellen. Hierin wordt een aanzet gegeven tot een logische provinciale herindeling naar vier nieuwe provincies en te komen tot geografisch logisch en met een zo breed mogelijk bestuurlijk draagvlak te vormen nieuwe gemeenten in Noord-Nederland met minimaal 50.000 inwoners. Daarbij wordt het huidige aantal gemeenten teruggebracht van 89 naar 32. Opnieuw wordt in deze rapportage een weergave gegeven van relevant en juist cijfermateriaal.

Ing. Henk Lahuis

Wehe-den Hoorn

26 februari 2010

Inhoudsopgave		blz.
Voorwoord		1
Hoofdstuk 1	Provinciale herindeling	4
Hoofdstuk 2	Gemeentelijke herindeling	8
Hoofdstuk 3	Herindeling provincie Noord-Nederland	10
Bijlage 1:	perspublicatie Dagblad van het Noorden 8 september 2009	11
Bijlage 2	Brief Gedeputeerde Galema van de provincie Fryslân d.d. 9 september 2009	13
Bijlage 3	Brief Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen d.d. 10 november 2009	15
Bijlage 4:	Kengetallen provincies in Nederland	18
Bijlage 5:	Statistische gegevens Nederlandse gemeenten 1811-2009	20
Bijlage 6:	Ligging gemeenten in Noord-Nederland	22
Bijlage 7:	Aantal inwoners gemeenten in Noord-Nederland	25
Bijlage 8:	Gemeentelijke herindeling Noord-Nederland naar gemeenten met minimaal 50.000 inwoners	27

Hoofdstuk 1 Provinciale herindeling

In de Randstad moet, in de plaats van de huidige vier provincies, één bestuur komen, dat de ruimtelijk-economische versterking van dit gebied centraal stelt en de ambitie ondersteunt om de Randstad een blijvende plaats te geven in de top-5 van Europese stedelijke regio's. Dit adviseert een commissie onder leiding van oud-premier Kok aan minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties J. Remkes in haar rapport 'Advies Commissie Versterking Randstad' van 17 januari 2007. Deze nieuwe provincie zou meer bestuurlijke slagkracht hebben en daarmee de internationale concurrentiepositie van de Randstad versterken.

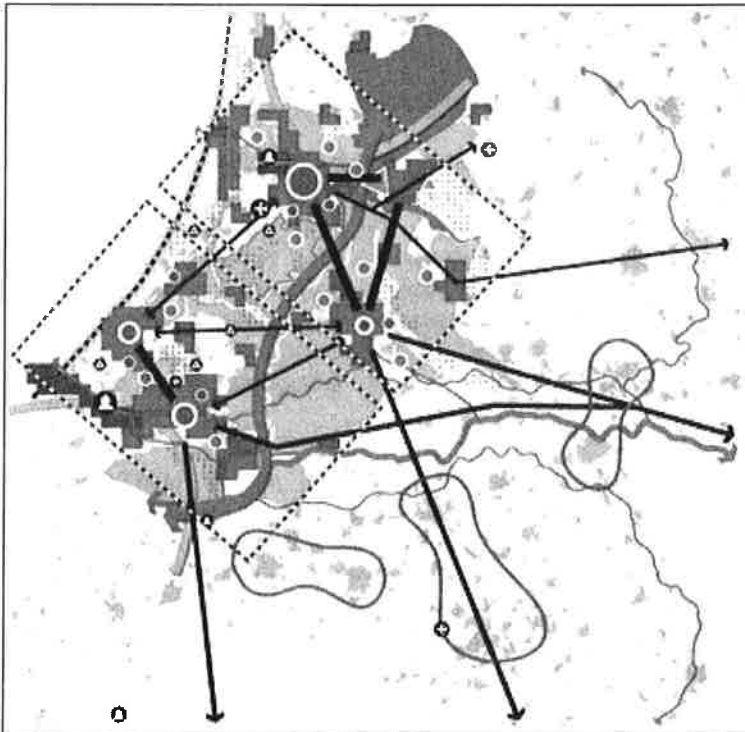

Naast een bestuurlijke wens te komen tot een sterke Randstadprovincie heeft het kabinetsbeleid ook gevolgen voor de taken die provincies moeten uitvoeren. De noordelijke provincies zijn zich er van bewust, dat het beantwoorden van de ruimtelijk-economische vraagstukken van de toekomst een krachtige bestuurslaag tussen rijk en gemeenten vraagt. De drie noordelijke provincies, samen nog altijd kleiner dan de provincie Gelderland (zie **bijlage 4** met statistische gegevens), moeten zich afvragen of zij in de nabije toekomst voldoende toegerust zijn om de bestuurlijke vraagstukken voor Noord-Nederland op adequate wijze te kunnen oplossen.

Eén krachtige bestuurslaag in Noord-Nederland tussen rijk en gemeenten is gewenst. De ontwikkeling van één nieuwe provincie Noord-Nederland is complementair op het advies van de commissie Kok. Het huis Thorbecke zou hiermee sterk aan kracht kunnen winnen met vier provincies (zie **bijlage 4** met een situatie na realisatie van het project versterking openbaar bestuur). Dergelijke provincies kunnen uitstekend hun rol vervullen op het gebied van ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, verkeer- en infrastructuur, veiligheidsregio's en mogelijk waterbeheer.

Op 25 september 2009 heeft het kabinet Balkenende IV in een brief aan de Tweede Kamer aangegeven negentien ambtelijke werkgroepen in het leven te roepen die moeten uitzoeken waar de noodzakelijke 35 miljard per jaar bezuinigd kan worden. Omdat dit 20 procent van de rijksbegroting is, zullen ze niet de kaasschaaf methode hanteren. Aangegeven is, dat 'Indien we met elkaar de kwaliteit en toegankelijkheid van collectieve voorzieningen zoveel mogelijk willen behouden, fundamentele keuzes dan onvermijdelijk zijn. De kaasschaaf biedt geen uitkomst.' De werkgroepen worden voorgezeten door (oud-)topambtenaren. Naast ambtenaren van betrokken vakdepartementen worden ook externe deskundigen betrokken bij de werkgroepen. 'In hun analyse en voorstellen zijn zij niet gebonden aan bestaande wetgeving, het coalitieakkoord, kabinetsafspraken, departementale begrenzingsen of ministerieel beleid. De werkgroepen hebben de opdracht om alle relevante informatie en analyses neer te leggen om zo tot een gewogen politieke besluitvorming te komen, zonder daarop een voorschot te nemen'. De ambtelijke werkgroep "Openbaar bestuur" onder voorzitterschap van drs. C.J. Kalden van Staatsbosbeheer heeft de opdracht de bestuurlijke organisatie en de daarmee samenhangende kosten van Nederland (Rijk, Gemeenten, provincies, waterschappen en zelfstandige bestuursorganen) te heroverwegen. Dit richt zich op het aantal ambtenaren bij de verschillende bestuurslagen, en de mogelijkheden deze te reduceren, onder andere door wijzigingen in aantallen of verhoudingen tussen de verschillende bestuurslagen. De ambtelijke werkgroep, die voor 1 mei 2010 advies zal uitbrengen, heeft al geluiden laten horen voorstander te zijn van een provinciale herindeling naar vier nieuwe provincies en voorstander te zijn van een landelijke gemeentelijke herindeling naar gemeenten met minimaal 50.000 inwoners.

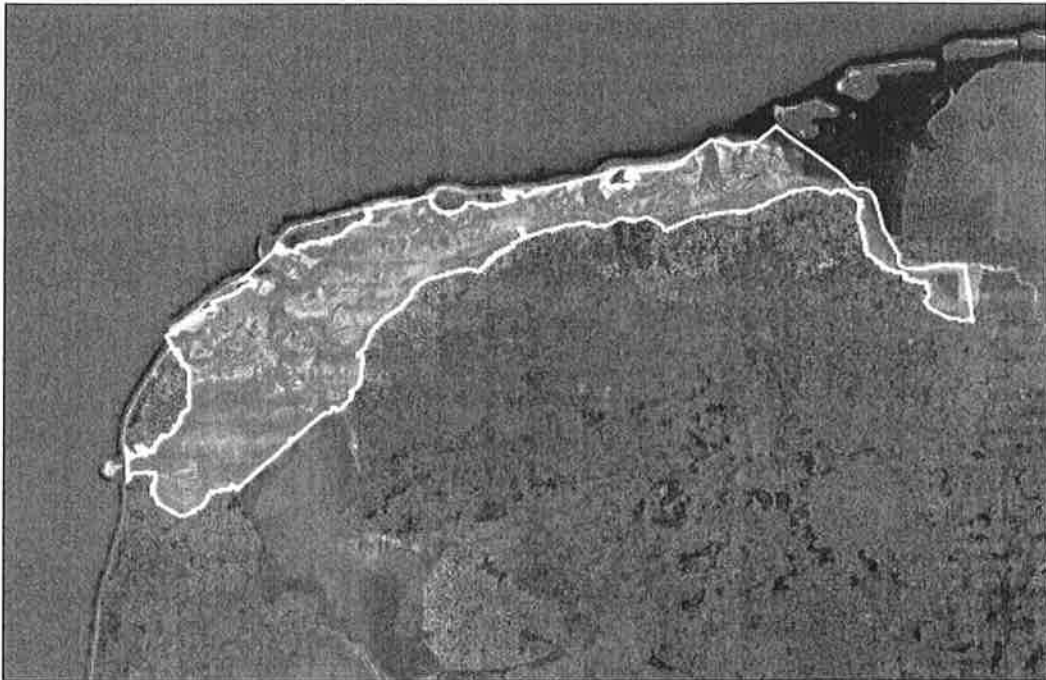
check

Ontwikkelingsperspectief Randstad 2040

4 nieuwe provincies

In overeenstemming met het advies van de commissie Kok lijkt het logisch (zie het ontwikkelingsperspectief Randstad 2040) de provincies Noord-Holland (zonder de kop), Zuid-Holland, Utrecht en de gemeenten Almere en Zeewolde samen te voegen tot één nieuwe provincie "**Holland**" om de Randstad meer bestuurlijke slagkracht te geven en daarmee de internationale concurrentiepositie van de Randstad te versterken.

Natura 2000-gebied en Werelderfgoed Waddenzee

Natura 2000-gebied IJsselmeer

Noord-Nederland kenmerkt zich als dunbevolkt gebied, gelegen aan grote natuurgebieden als het Natura 2000-gebied en Werelderfgoed Waddenzee en het Natura 2000-gebied IJsselmeer. Belangrijke zeehavens zijn Den Helder, Harlingen, de Eemshaven en Delfzijl. Het beheer van het Natura 2000-gebied Waddenzee, evenals het beheer van het Natura 2000-gebied IJsselmeer als het grootste zoetwaterbekken in Nederland, zou in één hand moeten liggen. Ook de aanpak van (inter)nationale infrastructuur als bijvoorbeeld een toekomstige hogesnelheidslijn tussen Amsterdam en Hamburg (mogelijk doorgetrokken naar Kopenhagen, Oslo en/of Stockholm), vraagt om één nieuwe provincie "**Noord-Nederland**" die hierin een leidende rol kan vervullen. Het lijkt dan ook niet meer dan logisch om de kop van Noord-Holland (18 gemeenten in de WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland), de provincie Flevoland (zonder Almere en Zeewolde) en de gemeente Steenwijkerland toe te voegen aan de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe om gezamenlijk één nieuwe provincie te vormen.

In aansluiting daarop zouden de provincies Gelderland en Overijssel (exclusief Steenwijkerland) samengevoegd kunnen worden tot één nieuwe provincie "**Oost-Nederland**". Noord-Brabant, Limburg en Zeeland zouden samen één nieuwe provincie "**Zuid-Nederland**" kunnen vormen.

Hoofdstuk 2 Gemeentelijke herindeling

Waarom hebben bestuurders het gevoel dat gemeenten “te klein” worden? Dit gevoel wordt gevoed door een steeds sterker benodigde bestuurskracht.

Wat is bestuurskracht en hoe komt het dat gemeenten steeds meer bestuurskracht nodig hebben? Bestuurskracht is de mogelijkheid van gemeenten om hun taken op een goede manier voor de burger uit te voeren. De keuzes die het rijk maakt, leiden er toe dat gemeenten steeds meer bestuurskracht nodig hebben. Het kabinet heeft aangegeven, dat gemeenten zich moeten laten zien als “eerste overheid” voor de burger. Steeds meer taken worden overgeheveld van het rijk naar gemeenten. Denk hierbij aan de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Wet ruimtelijke ordening, waarbij gemeenten sinds 2008 het bevoegd gezag vervullen en denk aan de nota Ruimte van het rijk, waarbij het motto “decentraal wat kan, centraal wat moet” een leidende rol speelt. Sociale en economische ontwikkelingen houden niet meer op bij gemeentegrenzen en geven daardoor nieuwe vraagstukken met betrekking tot zeggenschap, invloed, doorzettingsmacht en publieke verantwoording. Marktwerking en overdracht van taken naar maatschappelijke organisaties heeft geleid tot processen van schaalvergroting van organisaties. Het resultaat is een veranderend speelveld voor gemeenten ten opzichte van deze steeds grotere organisaties met regionale en soms landelijk werkterrein. Dit vraagt een robuuste, krachtige bestuurskracht van gemeenten die in staat zijn doorzettingsvermogen uit te oefenen op het gedrag van deze grotere organisaties en invloed uit kunnen oefenen op andere overheden.

Moeten gemeenten meer samenwerken of overgaan tot gemeentelijke herindeling om voldoende bestuurskracht te verwerven? Zaak is om pragmatisch en met respect voor de lokale situatie met deze materie om te gaan. Feit is dat een grotere gemeente nu eenmaal beter in staat is de benodigde expertise in huis te halen dan een kleine. Samenwerken betekent dat gemeenten de handen ineen slaan bij de uitvoering van bepaalde taken. Dat hoeft helemaal niet verkeerd te zijn, maar op den duur ontstaat wel het risico dat de democratische controle tekort schiet (een lappendeken van samenwerkingsverbanden met ondoorzichtige verantwoordelijkheden en ondoelmatige bestuursdrukke). In dat geval is het wellicht toch beter gemeenten samen te voegen. Nadelen van samenvoegen zijn er ook. De eigen identiteit van de streek gaat deels verloren. Opvallend is in dit verband dat er in Drenthe na de vorige herindeling tal van plaatselijke historische verenigingen zijn ontstaan, wat aangeeft dat er toch behoefte is aan dat streekeigene. In ieder geval betekent een herindeling dat burgers meer moeten reizen, maar dat bezwaar weegt in deze tijd van toenemende mobiliteit steeds minder zwaar. Een eventuele herindeling moet meerwaarde voor de burgers opleveren. De operatie moet resulteren in een slagvaardiger en beter bestuur. Herindeling moet een middel zijn om dat te bereiken, geen doel op zichzelf.

Te constateren valt dat landelijk gezien de gemiddelde gemeentegrootte 38.250 inwoners bedraagt (zie **bijlage 4** met statistische gegevens).

In het rapport "Samenwerkend naar zelfstandigheid" van Eenhoorn en Rozenberg, gebaseerd op onderzoek in 34 Randstadgemeenten, komen zij tot de conclusie dat:

- bij gemeenten tot 20.000 inwoners er in het algemeen sprake is van noodzaak tot samenwerken om de kwetsbaarheid van gemeenten op te lossen;
- bij gemeenten van 20.000 tot 50.000 inwoners die kwetsbaarheid vooralsnog te beheersen is, maar dat er in toenemende mate sprake zal zijn van onvoldoende massa om toekomstige opgaven goed te kunnen vervullen;
- boven de 50.000 inwoners er sprake is van voldoende massa.

Dit leidt tot de mening van de schrijvers van het rapport tot een keuze voor gemeenten met minimaal 20.000 tot 50.000 inwoners.

Gebiedsontwikkeling en gebiedssturing richten zich steeds meer op een bovenlokaal niveau. Deze trend zal zich de komende decennia voortzetten. Om toekomstige opgaven goed te kunnen vervullen dient herindeling naar minimaal 50.000 inwoners plaats te vinden. Te constateren valt dat nu al bijna de helft van alle Nederlanders in gemeenten groter dan 50.000 inwoners woont (zie **bijlage 5**).

Een voorbeeld van "herindeling van onderop" dat tegemoet komt aan een minimale omvang van 50.000 inwoners is een gemeentelijke herindeling per 1 januari 2011 in de zuidwesthoek van de provincie Fryslân. Hier worden de vijf gemeenten Sneek, Wymbritseradiel, Wûnseradiel, Nijefurd en Bolsward samengevoegd tot één nieuwe gemeente met 81.939 inwoners. Vooralsnog krijgt deze nieuwe gemeente de werknaam Súdwest-Fryslân.

Hoofdstuk 3 Herindeling provincie Noord-Nederland

Als voorbeeld van een gemeentelijke herindeling, naar gemeenten met minimaal 50.00 inwoners, wordt een gemeentelijke herindeling in de nieuwe provincie Noord-Nederland uitgewerkt.

Een herindeling in Noord-Nederland zal zich sterk richten op een sociaaleconomisch en geografisch georiënteerde indeling van nieuw te vormen gemeenten om de eerder genoemde gebiedsontwikkeling en – sturing in goede banen te leiden. Bij een nieuw te vormen provincie Noord-Nederland ontstaat de mogelijkheid (nu nog provinciegrens overschrijdende) gemeentelijke herindeling te laten plaatsvinden naar grotere gebiedsgerichte gemeenten.

Huidige bestuurlijke discussies in de provincies Noord-Holland, Fryslân en Groningen laten de mogelijkheden al zien om het aantal gemeenten fors te beperken (zie **bijlage 6** voor de ligging van de huidige gemeenten in Noord-Nederland en **bijlage 7** voor het aantal inwoners per gemeente in Noord-Nederland).

Zoals al eerder beschreven zijn de belangrijkste kenmerken van Noord-Nederland aanleiding een provinciale herindeling in Noord-Nederland door te voeren, waarbij naast de provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland (zonder Almere en Zeewolde), de WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland en de gemeente Steenwijkerland worden betrokken. De gemeenten in deze gebieden zijn dan ook opgenomen in een herindelingmodel voor Noord-Nederland, zoals dat is te zien in **bijlage 8**, waarin de huidige 89 gemeenten worden teruggebracht naar 32 gemeenten. De gemeenten Emmen, Assen en Smallingerland blijven daarbij ongewijzigd.

In dit herindelingmodel provincie Noord-Nederland is getracht een geografisch logisch, met een zo breed mogelijk bestuurlijk draagvlak, te vormen nieuwe gemeenten in Noord-Nederland met minimaal 50.000 inwoners.

Bijlage 1: Dagblad van het Noorden van 8 september 2009

'Groningen naar acht gemeenten'

Henk Lahuis (49) uit Wehe den Hoorn werkte 23 jaar als ambtenaar bij verschillende gemeenten. Daar zag hij in praktijk hoe kleine gemeenten steeds minder zijn opgewassen tegen hun taken. Het bracht hem er toe om een eigen nota te schrijven over de gewenste herindeling voor Groningen en Friesland, met als toetje een pleidooi voor samenvoeging van de drie noordelijke provincies.

Door Cees Vellekoop

Het is een gevoelig onderwerp, de samenvoeging van gemeenten. Dat beseft Henk Lahuis als geen ander. Maar er is ook niet aan te ontkomen, want gemeenten met minder dan zo'n 40.000 inwoners kunnen hun burgers niet meer behoorlijk van dienst zijn, meent hij. Natuurlijk kunnen ze samenwerken. Dat gebeurt overal. Maar de plaatselijke democratie is niet gediend met samenwerkingsverbanden waar ambtenaren de baas zijn, meent hij.

Lahuis is ook niet de eerste die opnieuw ging goochelen met de kaart van Groningen en Friesland. Drenthe liet hij overigens ongemoeid, omdat zelfs de kleinste gemeenten daar al aardig in de buurt komen van die minimale 40.000 inwoners. In zijn plan houdt de provincie Groningen 8 gemeenten over tegen nu 25 en Friesland 10 in plaats van de huidige 31.

Hij kwam tot zijn voorstel omdat hij het als inwoner van de gemeente De Marne niet eens is met het rapport van het adviesbureau BMC, dat een

jaar geleden ook al kwam met een voorstel voor acht gemeenten in Groningen. Daarin werd De Marne gekoppeld aan Winsum en Bedum. "Wij hebben niets met Bedum. Samen gaan met Zuidhorn ligt meer voor de hand."

Bedum kan, samen met Ten Boer, beter bij de gemeente Groningen worden gevoegd, denkt Lahuis. Deze gemeenten zijn immers onvermijdelijk aan de beurt om ruimte te maken voor nieuwe stadswijken na Meerstad. Die wijk Meerstad, grotendeels in de gemeente Slochteren, moet ook bij de stad gevoegd en de rest moet samen met Hoogezand en Haren, vindt hij. Voor de herindeling van het oosten van de provincie kan hij zich overigens grotendeels vinden in het BMC-rapport.

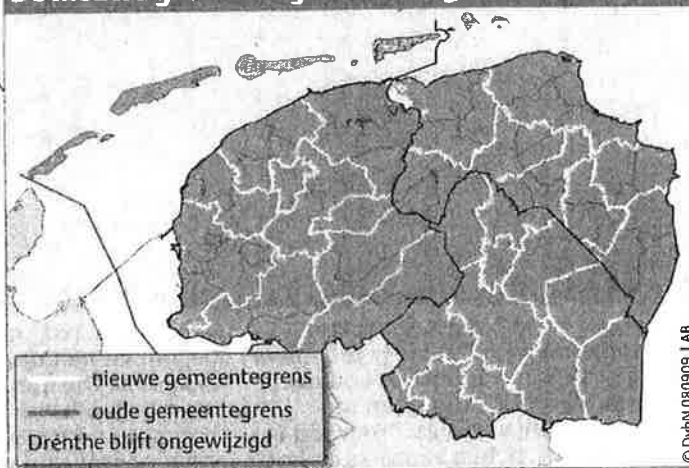
In een fusiegemeente zijn de afstanden voor veel inwoners wat groter, maar dat bezwaar is overkomelijk, meent Lahuis. Want het betekent ook dat de gemeenten in staat zijn om zelf grip te houden op za-

ken als woningbouw, maatschappelijke dienstverlening en al die andere taken die in de loop van de tijd op hun bordje zijn gekomen. Overigens voorziet hij dat de fusiebeweging nog verder gaat. Halverwege deze eeuw is er behoefte aan gemeenten met minstens 100.000 inwoners, voorziet de amateur-bestuurskundige. Dan komt ook Drenthe weer aan de beurt, is zijn voorspelling.

■ PROVINCIES

Ook de provincies ontkomen op den duur niet aan samengaan, meent Lahuis. Hij verwijst naar een rapport uit 2007, waarin een commissie onder leiding van oud-premier Wim Kok adviseerde om de Randstad-provincies samen te voegen. Als dat gebeurt, zullen ook de overige provincies zich aaneen moeten sluiten tot grotere eenheden. Met ruim anderhalf miljoen inwoners zou Noord-Nederland dan nog met afstand te kleinste zijn, stelt hij vast.

De nieuwe gemeentegrenzen volgens Henk Lahuis

Bijlage 2: Brief Gedeputeerde Galema van provincie Fryslân d.d. 9 september 2009

De heer ing. H. Lahuis
't Hoogje 5
9964 BD WEHE-DEN HOORN

Leeuwarden, 10 september 2009
Verzonden,

09 SEP. 2009

Ons kenmerk : 00848708
Afdeling : Communicatie
Behandeld door : Matthé ten Wolde / (058) 292 56 05 of m.tenwolde@fryslan.nl
Uw kenmerk :
Bijlage(n) :
Onderwerp : Notitie 'Herindeling Noord Nederland 2010-2050'

Geachte heer Lahuis,

Hierbij deel ik u mee, dat wij uw notitie 'Herindeling Noord Nederland 2010-2050' in goede orde hebben ontvangen en met belangstelling door de betreffende beleidsafdeling is gelezen.

Zoals u aangeeft, is het onderwerp herindeling uiterst actueel, niet in de laatste plaats in Fryslân. De provincie is al enige tijd in dialoog met de gemeenten over de versterking van het Friese lokaal bestuur. Hiervoor hebben wij op 3 februari van dit jaar de notitie 'Taakbewust, toekomstbestendig – versterking van de kwaliteit van het Friese lokaal bestuur in perspectief' vastgesteld. Voor uw informatie stuur ik u die toe, zodat u kennis kunt nemen van onze visie in het bestuurskrachtdebat.

Met vriendelijke groet,

Uit naam van gedeputeerde S.H. Galema,

M. ten Wolde
Bestuursadviseur College van Gedeputeerde Staten
Provincie Fryslân

**Bijlage 3: Brief Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen
d.d. 10 november 2009**

provincie
groningen

bezoekadres: Martinikerkhof 12

postadres: Postbus 610
9700 AP
Groningen

algemeen telefoonnr: 050 316 49 11

algemeen faxnr: 050 316 49 33

www.provinciegroningen.nl
info@provinciegroningen.nl

De heer H. Lahuis
't Hoogje 5
9964 BD WEHE-DEN HOORN

10 NOV. 2009

Datum :
Briefnummer : 2009-62.576/46/B.16, ABJ
Zaaknummer : 202685
Behandeld door : Töller B.
Telefoonnummer : (050) 3164915
Antwoord op :
Bijlage :
Onderwerp : zienswijze m.b.t. herindeling Noord Nederland 2010-2050

Geachte heer Lahuis,

Wij hebben met belangstelling kennis genomen van uw voorstellen voor een herindeling in Noord-Nederland en hebben begrepen dat u uw voorstellen heeft toegezonden aan (onder meer) alle provincie- en gemeentebesturen in Noord-Nederland.

Wij onderschrijven de gedachte achter uw notitie dat bestuurskracht van gemeenten van groot belang is voor het functioneren van het openbaar bestuur. Bestuurskracht vereist echter niet in alle gevallen een gemeentelijke herindeling. Zo zijn meerdere gemeenten in onze provincie de mogelijkheden aan het verkennen tot onderlinge samenwerking, om op die manier te bezien of dat een voldoende oplossing is om de bestuurskracht voor de komende jaren te verzekeren. De gemeenten verkeren immers niet allemaal in eenzelfde situatie: soms zijn regionale opgaven van belang, in andere gevallen kan het de kwetsbaarheid zijn van de eigen organisatie die aanleiding is om samenwerkingsverbanden te zoeken met aangrenzende gemeenten. Het is in eerste instantie aan het gemeentebestuur om daar over te oordelen.

U pleit eveneens voor een provinciale herindeling opdat in Nederland 4 provincies ontstaan. Zoals u zult weten, werken de drie Noordelijke provincies samen in het

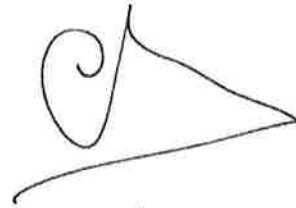
GEDEPUTEERDE STATEN

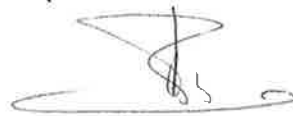
Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Samenwerking vindt op die
beleidsterreinen plaats waar dat meerwaarde heeft.
Er zijn geen plannen om in het Noorden tot een provinciale herindeling te komen.,

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Groningen ;

A handwritten signature consisting of a large, stylized 'V' shape with a loop at the top left and a horizontal line extending to the right.

, voorzitter.

A handwritten signature consisting of a vertical line with a loop at the top and a horizontal line at the bottom.

, secretaris.

Bijlage 4: Kengetallen provincies in Nederland 2010

Bestaande provincies		Aantal inwoners		Aantal gemeenten		Oppervlakte in km ²	
			%		%		%
1	Zuid-Holland	3.481.558	21	74	17	2.815	8
2	Noord-Holland	2.646.445	16	60	14	2.671	8
3	Noord-Brabant	2.434.560	15	68	15	4.916	15
4	Gelderland	1.991.062	12	56	13	4.972	15
5	Utrecht	1.210.869	7	29	6	1.385	4
6	Overijssel	1.125.435	7	25	6	3.326	10
7	Limburg	1.122.605	7	34	9	2.151	6
8	Friesland	644.811	4	31	7	3.342	10
9	Groningen	574.092	4	23	6	2.333	7
10	Drenthe	489.918	3	12	3	2.641	8
11	Flevoland	383.449	2	6	1	1.418	4
12	Zeeland	380.984	2	13	3	1.787	5
		16.485.788	100	431	100	33.757	100

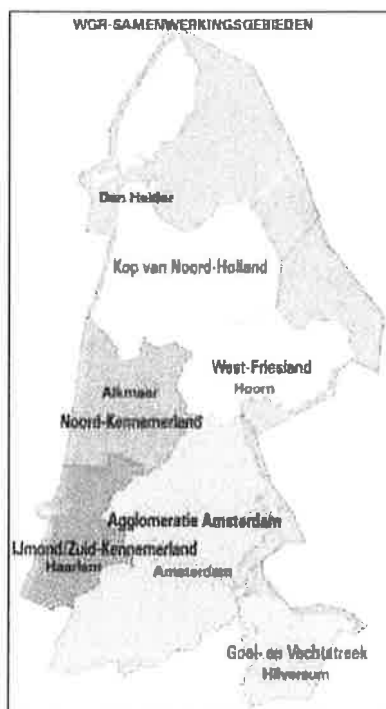
Mogelijke situatie na versterking openbaar bestuur met vier provincies

Nieuwe provincies

1	Holland	Noord-Holland (zonder WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland), Zuid-Holland, Utrecht en de gemeenten Almere en Zeewolde
2	Zuid-Nederland	Zeeland, Noord-Brabant en Limburg
3	Oost-Nederland	Gelderland en Overijssel (zonder Steenwijkerland)
4	Noord-Nederland	De provincies Fryslân, Groningen, Drenthe en Flevoland (zonder Almere), de WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland en de gemeente Steenwijkerland

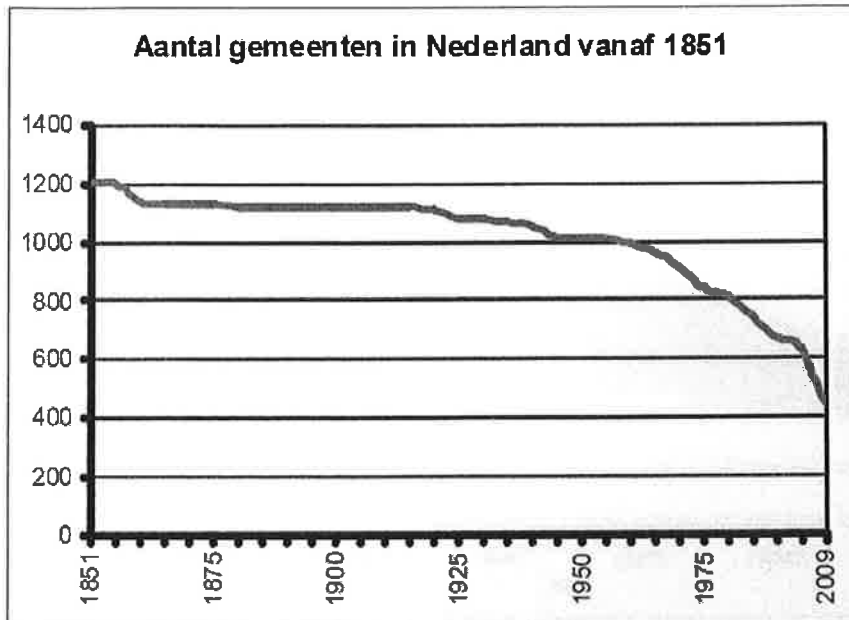
<i>WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland (18 gemeenten)</i>	<i>368.174 inwoners</i>
<i>Almere en Zeewolde</i>	<i>206.519 inwoners</i>
<i>Flevoland (zonder Almere en Zeewolde)</i>	<i>176.930 inwoners</i>
<i>Steenwijkerland</i>	<i>43.215 inwoners</i>

Nieuwe provincies		Aantal inwoners	%	Oppervlakte in km ²	%	dichtheid inwoners/km ²
1	Holland	7.177.217	43	6.166	18	1.164
3	Zuid-Nederland	3.938.149	24	8.854	26	445
2	Oost-Nederland	3.073.282	19	8.007	24	384
4	Noord-Nederland	2.297.140	14	10.730	32	214
		16.485.788	100	33.757	100	

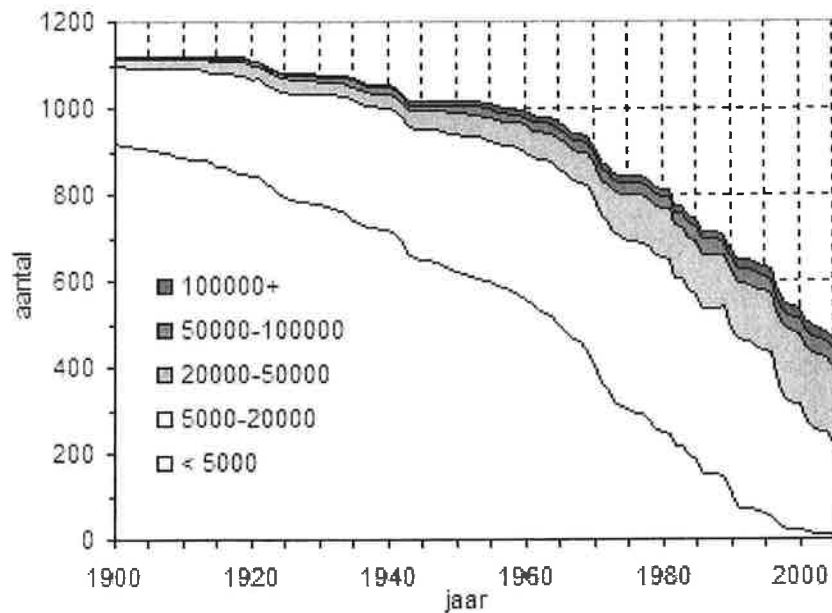

De WGR-gebieden Kop van Noord-Holland en West-Friesland

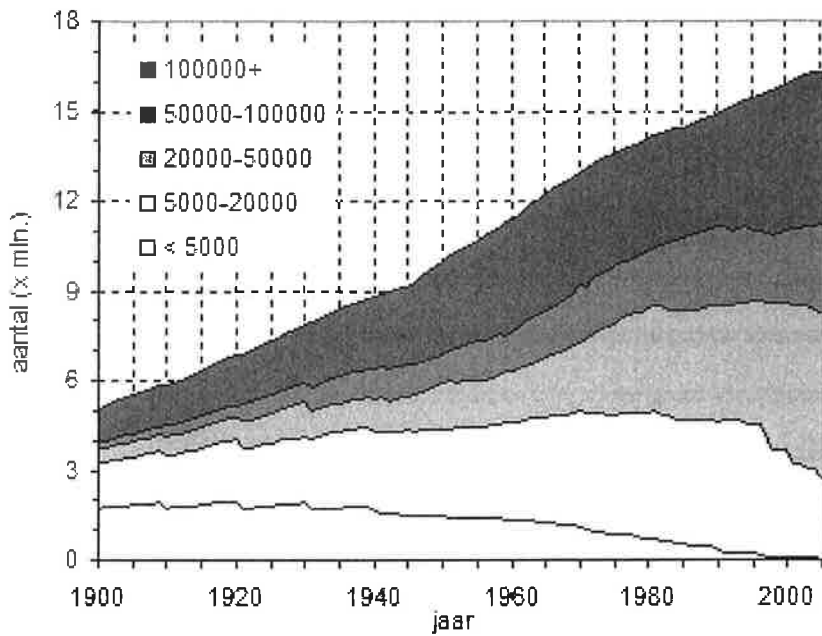
Bijlage 5: statistische gegevens Nederlandse gemeenten 1811-2009

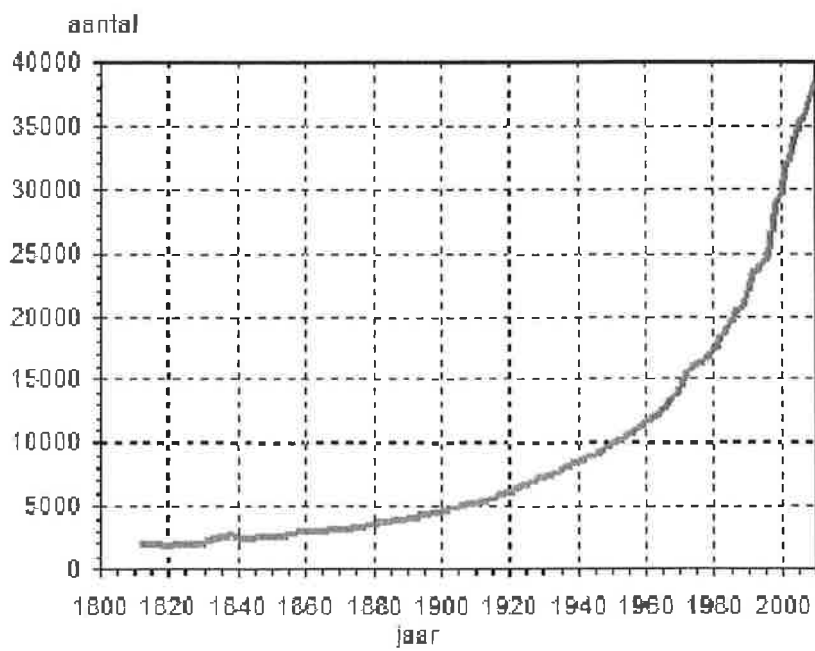
Het aantal gemeenten in Nederland per 1 januari in de periode 1851-2009 (Bron CBS)

Aantal gemeenten in Nederland naar inwonertal in de periode 1900-2009 (bron CBS)

Inwoners in Nederland naar gemeentegrootte in de periode 1900-2009 (Bron CBS)

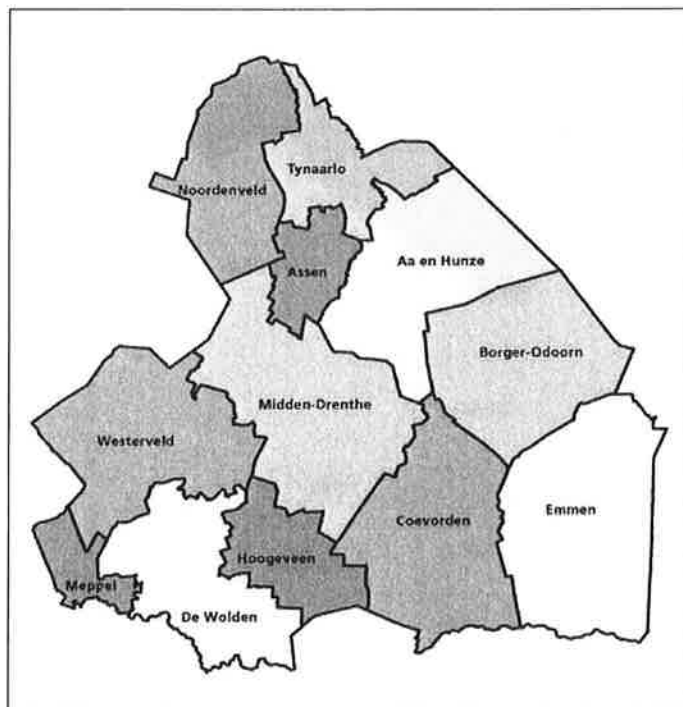

Gemiddeld aantal inwoners per gemeente in Nederland in de periode 1811-2009 (Bron CBS)

Bijlage 6: Ligging gemeenten in Noord-Nederland

De provincie Groningen (Oldambt is gemeente Winschoten, Scheemda en Reiderland)

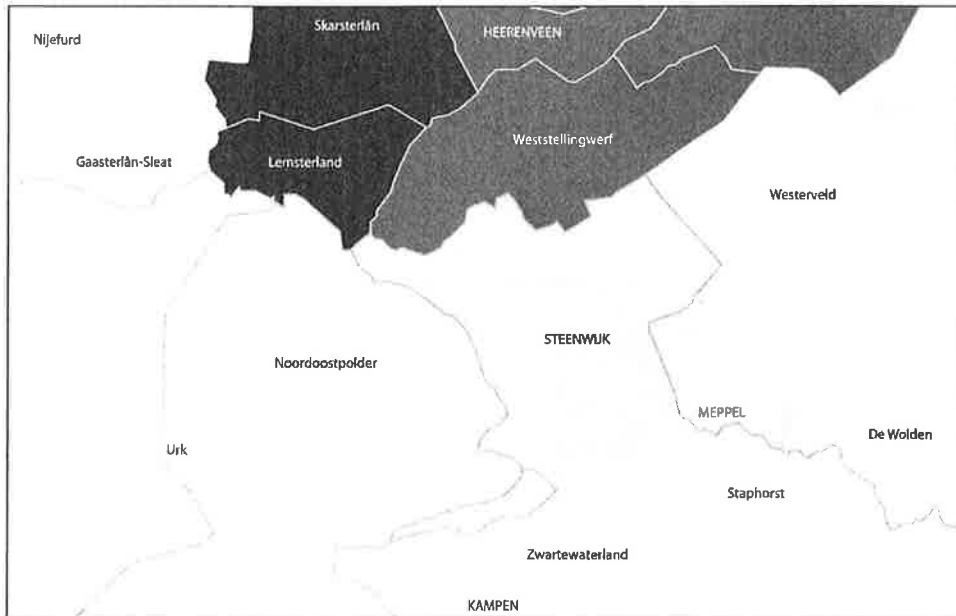

De provincie Drenthe

De provincie Fryslân

Ligging Steenwijkerland tussen Meppel en Westerveld (provincie Drenthe), Weststellingwerf (provincie Fryslân) en Noordoostpolder (provincie Flevoland)

Het noordelijk deel van Noord-Holland

De provincie Flevoland

Deel Noord-Holland

1	Hoorn	69.358
2	Den Helder	57.526
3	Medemblik	27.017
4	Koggenland	21.792
5	Stede Broec	21.289
6	Drechterland	19.091
7	Schagen	18.759
8	Enkhuizen	18.104
9	Harenkarspel	15.968
10	Anna Pauwlonia	14.155
11	Texel	13.691
12	Wieringermeer	12.559
13	Niedorp	12.136
14	Zijpe	11.566
15	Opmeer	11.289
16	Wervershoof	8.705
17	Wieringen	8.674
18	Andijk	6.495

Bijlage 8: Herindeling Noord-Nederland naar minimaal 50.000 inwoners

1 Groningen	202.136	9 Steenwijkerland-Meppel	75.241
Groningen (incl. Meerstad) Bedum Ten Boer		Steenwijkerland Meppel	
2 Leeuwarden	123.736	10 Oost Fryslân	73.111
Leeuwarden Boarnsterhim Littenseradiel		Heerenveen Opsterland	
3 Centraal Flevoland	113.054	11 Zuidoost Fryslân	71.392
Lelystad Dronten		Ooststellingwerf Weststellingwerf Westerveld	
4 Emmen	109.441	12 Den Helder	71.217
5 Hoorn	91.150	Den Helder Texel	
Hoorn Koggenland		13 Centraal Drenthe	69.447
6 Fryske Wad	85.932	Coevorden Midden-Drenthe	
Franekeradeel Harlingen Menaldumadeel Het Bildt Leeuwarderadeel Ferwerderadiel Terschelling Vlieland		14 Assen	66.369
7 Súdwest Fryslân	81.938	15 Noordoost Groningen	65.888
Sneek Wymbritseradiel Wûnseradiel Nijefurd Bolsward		Delfzijl Eemsmond Appingedam Loppersum	
8 Zuid Drenthe	78.196	16 Noordoostpolder-Urk	63.876
Hoogeveen De Wolden		Noordoostpolder Urk	
		17 Noordoost Fryslân	61.437
		Dongeradeel Dantumadeel Kollemerland c.a. Ameland Schiermonnikoog	

18 Noordwest Drenthe	60.851	26 Zuid Fryslân	51.016
Noordenveld Leek Marum		Skarsterlân Lemsterland Gaasterlân-Sleat	
19 Centraal Fryslân	60.350	27 Noordoost Drenthe	50.868
Tytsjerksteradiel Achtkarspelen		Tynaarlo Haren	
20 West-Friesland Oost	58.484	28 Centraal Groningen	50.148
Stede Broec Drechterland Enkhuizen		Hoogezand-Sappemeer Slochteren	
21 Noordwest Groningen	55.340	29 Zuid Groningen	49.698
Zuidhorn Winsum Grootegast De Marne		Stadskanaal Vlagtwedde	
22 Smallerland	55.201	30 Oldambt	48.835
		Oldambt Bellingwedde	
23 Zuidoost Groningen	53.639	31 Kop Noord-Holland Noord	47.524
Veendam Pekela Menterwolde		Anna Paulwna Wieringermeer Niedorp Wieringen	
24 West-Friesland West	53.506	32 Kop Noord-Holland West	46.293
Medemblik Wervershoof Andijk Opmeer		Schagen Harenkarspel Zijpe	
25 Oost Drenthe	51.826		
Aa en Hunze Borger-Odoorn			